

Protokoll fra møte i Faggruppen for plantehelse (Faggruppe 9) i VKM 9. juni 2008 kl. 10-15

Deltakere:

Fra Faggruppe 9:

Leif Sundheim (faggruppe- og møteleder), Trond Hofsvang, Christer Magnusson, Trond Rafoss, Brita Toppe og Anne Marte Tronsmo

Forfall: May Bente Brurberg og Bjørn Økland

Fra Mattilsynet:

Håkon Petter Brække, Helen Ihlebekk Hauger, Randi Knudsen og Hilde Paulsen (alle tilstede under sak 1, 3 og 4)

Fra sekretariatet til VKM:

Elin Thingnæs Lid (Ref.)

1. Konstituering av møtet

Møteleder ønsket velkommen til møte i VKMs Faggruppe for plantehelse, Faggruppe 9. Innkalling og forslag til dagsorden ble godkjent med følgende endring: behandling av sak 2 ble flyttet til etter sak 4. Ingen av medlemmene meldte seg inhabile i noen av sakene.

2. Oppfølging fra sist møte i faggruppen

Økologisk mat/dyrking – oppfølging av diskusjon

På sist møte i faggruppen ble det stilt noen spørsmål vedrørende dokumentasjon bak påstander i media om økologisk landbruk og økologisk mat, påstander om helse- og miljøeffekter og om dyrkingsmetoder. Hvem har ansvar for å samle og gjennomgå dokumentasjon, og hvem har ansvaret for å etterprøve offentlighetens påstander rundt dette? Kunne det være aktuelt med en faggruppe for økologisk mat i VKM? Eller kunne det være aktuelt med en helhetsvurdering av økologisk mat på tvers av flere av faggruppene i komiteen? Disse tankene har blitt luftet i sekretariatet i etterkant av sist møte: Det er ikke aktuelt med en egen faggruppe for økologisk mat i VKM da de enkelte fagområdene som vil være aktuelle allerede er dekket i de andre faggruppene. En helhetsvurdering (eller liknende) på tvers av flere faggrupper i VKM er ikke utelukket.

Vedtak: Faggruppen vil tenke videre på om det vil være aktuelt å foreslå en helhetsvurdering, og i så fall hva en slik vurdering vil kunne omfatte.

3. Plantehelsesaker som skal behandles på møtet

"Hoppebønner": frø med planteskadegjøreren *Cydia saltitans*

I en bestilling datert 21. februar 2008 ber Mattilsynet VKM risikovurdere importvaren "Hoppebønner". "Hoppebønner" ("Mexican Jumping Beans") er egentlig ikke bønner men larveinfiserte frø fra planten *Sebastiania pavoniana*, en busk som vokser i Mexico. Larvene av insektet *Cydia saltitans* er levende. De kan være svært aktive inne i frøene og forårsaker på den måten at frøene hopper. De infiserte frøene selges som leketøy. Mattilsynet vedtok innførselsforbud for et parti "Hoppebønner" i september 2006, fordi det var uklart hvilket skadepotensial insektet kan ha i Norge. Mattilsynet ønsker en risikovurdering fra VKM for å få mer klarhet i dette.

Faggruppeleder og nestleder har siden sist faggruppemøte utarbeidet et utkast til risikovurderingen. Utkastet ble sendt ut til faggruppemedlemmene i forkant, og ble nøye gjennomgått på møtet. Noe omstrukturering av dokumentet ble vedtatt, mens konklusjonene forble uendret.

Vedtak: Sekretariatet vil jobbe med omstruktureringen og sende dokumentet ut på en siste e-postrunde i faggruppen før endelig oversendelse til Mattilsynet før juli 2008.

Furuvedematode (FVN, *Bursaphelenchus xylophilus*)

Mattilsynet startet arbeidet med å lage en "Faglig beredskapsplan for furuvedematode" våren 2007. For å kunne komme fram til en endelig beredskapsplan for denne skogskadegjøreren, og å kunne evaluere nødvendigheten av de foreslåtte tiltakene, har Mattilsynet behov for en nærmere vurdering av risikoen som skadegjøreren vil kunne representere for skogbruket og for norsk natur, samt hvilken i risikoreduserende effekt dagens plantehelseregulering har. Dessuten er det behov for en spesiell vurdering av risiko forbundet med import av planter, plantedeler og trevirke av bartre med opprinnelse fra "Pest Free Areas" i Portugal. Videre er det behov for å vurdere hvilken effekt og konsekvenser de foreslåtte bekjempings- og kontrolltiltakene i beredskapsplanen vil få, og sannsynligheten for at en bekjempelse og utryddelse av FVN vil kunne lykkes. Dette er bakgrunnen for Mattilsynets bestilling datert 21. februar 2008, der de ber om en risikovurdering av FVN i henhold til ISPM No. 11. Bestillingen er delt i to, og ønsket ferdigstilling er 15. september 2008 (del 1) og 31. januar 2009 (del 2).

Del 1: Sekretariatet orienterte om saksgangen. VKM har bestilt en bakgrunnsrapport fra Bioforsk Plantehelse, som et utgangspunkt til å besvare Mattilsynets spørsmål under del I. Det er avtalt at Bioforsk Plantehelse skal diskutere sitt arbeid underveis i en arbeidsgruppe i faggruppen, bestående av de fire faggruppemedlemmene: Christer Magnusson, Trond Rafoss, Leif Sundheim og Bjørn Økland. Bioforsk Plantehelse skal levere sitt arbeid til VKM innen 15. august, mens VKM har frist til 15. september for å levere del I til Mattilsynet. På dagens møte diskuterte faggruppen blant annet datagrunnlaget for å kunne si om Norge er fritt for FVN, og type data som vil være nødvendig for å kunne evaluere risikoen ved en eventuell import fra Portugal.

Del 2: Sekretariatet orienterte om status i organisering av arbeidet med del 2 i faggruppen. Sekretariatet har kontaktet ulike fagmiljøer for å innhente tilbud på bakgrunnsrapport for å besvare de biologiske spørsmålene i del 2. Sekretariatet finner det vanskelig å skulle velge mellom de to tilbudene fra Bioforsk Plantehelse og Skog og landskap da dette innebærer å

velge mellom to ulike faglige tilnærminger. Pga forfall på dagens møte ble det ikke mulig å få til en faglig diskusjon rundt de to alternativene.

Sekretariatet har kontaktet ulike miljøer for analyse av økonomiske og produksjonsmessige konsekvenser i del 2. Ingen konkrete tilbud er mottatt foreløpig. Institutt for naturforvaltning, UMB grovstipulerte en nokså omfattende analyse, da også med hensyn til kostnad og tid. Dette miljøet mener videre at de økonomiske analysene ikke kan startes før de biologiske scenariene foreligger fra relevante eksperter, og instituttet har ikke anledning til å levere en analyse før tidligst juli/august 2009.

Faggruppen diskuterte disse tilbakemeldingene, blant annet i forhold til spørsmålet om hvor biologene avslutter sin risikovurdering som grunnlag for analyser fra økonomene. Faggruppen ser at det vil være nødvendig at de biologiske scenariene for eventuelle utbrudd av FVN beregnes før igangsetting av analyser av økonomiske og produksjonsmessige konsekvenser. Faggruppen er imidlertid ikke enige i at omfanget av disse konsekvensanalysene nødvendigvis behøver å være i den størrelse som ble anslått av det økonomiske miljøet nevnt over. Mattilsynet opplyste om at Sverige om få uker vil ferdigstille sin risikoanalyse av FVN, og at det kan være lurt å se om deler av de økonomiske analysene i denne kan benyttes for norske forhold. Den svenske analysen vil bli presentert på et Nordisk Baltisk møte i august.

Vedtak: Mattilsynet vil videreformidle Sveriges risikoanalyse av FVN til faggruppen så snart den foreligger. Faggruppen vil gjøre en detaljert vurdering av økonomiske og produksjonsmessige analyser når de biologiske scenariene er klare. Sekretariatet vil fortsette å undersøke muligheter hos de ulike miljøene for økonomiske analyser. Det vil være biologer fra faggruppen til stede på første møte som VKM vil ha med eksperter i skogøkonomi. Samfunnsmessige og miljømessige konsekvenser av et eventuelt utbrudd av FVN er ikke en del av bestillingen fra Mattilsynet i denne omgang. Faggruppens arbeid med del 2 vil, som for del 1, foregå i arbeidsgruppen nedsatt av faggruppen.

Phytophthora ramorum

Mattilsynet har behov for en risikovurdering for norske forhold som skal brukes til å vurdere om skadegjøreren for fremtiden skal forvaltes som en karanteneskadegjører og listes i vedlegg til "Forskrift om planter og tiltak mot planteskadegjørere". Alternativt kan den anses som en kvalitetsskadegjører, og i så fall vil *Phytophthora ramorum* -forskriften oppheves. Mattilsynets utkast til bestilling ble sendt ut til faggruppen før møtet og ble gjennomgått. Det er ikke utelukket at EU-prosjektet RAPRA er avsluttet og at en risikoanalyse foreligger innen faggruppen konkluderer i sin risikovurdering for norske forhold. I så fall kan resultater fra RAPRA-prosjektet tas med i vurderingen. Bestillingen tar forbehold om dette, også i forhold til tidspunktet for når Mattilsynet ønsker en risikovurdering fra VKM. Faggruppen mener det i denne saken vil være mest fornuftig med én leveranse fra VKM, ikke flere. Mulige konsekvenser av skadegjøreren ble diskutert, blant annet i forhold til viltvoksende planter. For å begrense oppdraget noe, vurderer Mattilsynet å bruke uttrykket "vesentlige konsekvenser" i sin bestilling av risikovurderingen. Faggruppen mener at det ikke er gitt hva Mattilsynet mener er "vesentlig" i den sammenheng.

Vedtak: Mattilsynet noterer seg tilbakemeldingene og vil ferdigstille sin bestilling før sommeren.

4. Plantehelsesaker i Mattilsynet

Mulig import av poteter fra Nederland

Nederland har de senere årene redusert forekomstene av mørk ringrâte, og ber derfor Norge revurdere sitt forbud mot import av nederlandske poteter fra "Pest Free Areas". Det er mulig Mattilsynet vil få behov for en risikovurdering fra VKM i den forbindelse.

Vedtak: Orienteringen fra Mattilsynet tas til etterretning. Sekretariatet vil i etterkant av møtet kopiere og videreformidler Mattilsynets brev fra nederlandske myndigheter til orientering.

Potetcystenematode

Mattilsynet orienterte om at forvaltningspraksisen på dette området skal gjennomgås og vurderes. Mattilsynet vil benytte seg av relevante fagpersoner som referanse.

Vedtak: Orienteringen tas til etterretning.

Biologisk mangfold og fremmede skadelige arter

Mattilsynet orienterte: LMD har oppnevnt en tverrfaglig arbeidsgruppe for oppfølging av regjeringens tverrsektorielle nasjonale strategi og tiltak mot fremmede skadelige arter, der blant annet Mattilsynet deltar. Oppfølgingen omfatter blant annet framtidig kartlegging av arter. På et nærstående møte i denne arbeidsgruppen er Mattilsynet invitert til å si noe om miljørisikovurderinger som foretas innenfor Mattilsynets ansvarsområde. Mattilsynet vil også vise til sitt eget oppdrag om å bekjempe iberiaskogsnegl. Mattilsynet mener det er viktig å være oppmerksom på klimaendringer med tanke på biomangfold og forekomst av fremmede skadelige arter, og at mulige klimaendringer alltid bør inn i risikovurderinger på plantehelseområdet. Det er viktig å påpeke at planteskadegjørere, som faller inn under Mattilsynets ansvarsområde, i flere tilfeller kan karakteriseres som fremmede skadelige arter. Mattilsynet er opptatt av å avdekke eventuelle huller i tilsynets ansvarsområder med hensyn til fremmede skadelige arter.

Faggruppen uttrykte i denne sammenheng bekymring da det er vanskelig å kartlegge fremmede arter i Norge så lenge det vites såpass lite om hvilke arter vi har i Norge i det hele tatt.

Vedtak: Orienteringen fra Mattilsynet tas til etterretning. VKM er beredt til å bistå Mattilsynet med faglige vurderinger på dette området dersom det er behov for det.

Jordbærsvartflekk

Det er mulig at Mattilsynet vil komme til å trenge en risikovurdering av jordbærsvartflekk i nær fremtid. Mattilsynet orienterte om at det ble gjort fire påvisninger av jordbærsvartflekk i fjord og noen flere da den ble kjent i 2003. EU er i ferd med å fjerne sykdommen fra listen over karanteneskadegjørere. Jordbærsvartflekk kan være et problem for også andre kulturer enn jordbær, også for viltvoksende arter. Frankrike jobber med en risikoanalyse av skadegjøreren.

Vedtak: Orienteringen tas til etterretning.

5. Saker til hovedkomiteen

Ingen saker.

6. Saker fra møte i hovedkomiteen

Faggruppeleder orienterte om noen av sakene på forrige møte i hovedkomiteen 22. mai i år:

- Møtet ble åpnet ved at Trond Hofsvang fra Bioforsk Plantehelse orienterte om iberiaskogsneglen og belyste problematikken rundt forekomst i Norge.
- Videre ble mål og strategier for sekretariatet presentert. Disse gjenspeiler mål og strategier for komiteen, og vil etter hvert bli lagt ut på VKMs nettsider.
- Med utgangspunkt i erfaringer i senere tid ble det gitt følgende oppfordring om bruk av VKMs navn i media: Hvis et medlem uttaler seg til aviser og andre media er det viktig å være forsiktig med bruk av VKMs navn. Hvis det er tilfelle at uttalelsen går på tvers av hovedbudskapet fra VKM, bør det finnes dokumentasjon om faglig begrunnet dissens i risikovurderingen.
- En egen arbeidsgruppe i VKM jobber med hvordan medlemmenes VKM-arbeid kan krediteres. En viktig nyhet er at VKMs risikovurderinger nå blir gitt ISBN nummer.
- Hovedkomiteen vil besøke Apelsvoll forsøksgård på Toten (BIOFORSK). I den anledning blir hovedkomiteens møte 17. september organisert der.
- Erik Dybing blir pensjonist og slutter som leder for Faggruppe 2 og medlem av komiteen. Han ble takket for innsatsen av Åshild Krogdahl og Kirstin Færden på vegne av henholdsvis komiteen og sekretariatet.

Vedtak: Orienteringen tas til etterretning. Faggruppens koordinator vil holde Faggruppe 9 oppdatert vedrørende arbeidet for kreditering av VKMs medlemmer.

7. Møter o.a. av felles interesse

EFSA Advisory Forum i Oslo 12-13. juni

Møte blir i Oslo og sekretariatet står for organiseringen. I tilknytning til AF møtet blir det et åpent seminar om fokuspunktet for EFSA i Norge 12. juni i Fellesauditoriet, kl. 0900-1230.

EFSA "Working Group Emerging Risks"

Faggruppeleder er medlem av denne arbeidsgruppen og orienterte om arbeidet der.

EFSA Special Advisory Forum Meeting on Plant Health, Parma 8-9. oktober

Faggruppens koordinator i sekretariatet drar dit. Dette er første møte i et nytt forum, det vil trolig bli flere møter. Det er uvisst hva møtene vil gå ut på, og det er ikke endelig besluttet hvem som vil reise dit fremover.

ICPP 9th International congress of plant pathology

Møtet foregår i Torino i Italia 24-29. august. To av faggruppemedlemmene skal dit.

Vedtak: Orienteringen tas til etterretning.

8. Nytt fra sekretariatet

Sekretariatet besøkte FSAI i Dublin i mai

VKMs sekretariat besøkte det irske mattrygghetsorganet Food Safety Authority of Ireland (FSAI) for å lære hvordan de jobber med risikovurderinger på matområdet. FSAI dekker ikke plantehelseområdet i Irland.

Vedtak: Orienteringen tas til etterretning.

9. Eventuelt

Synliggjøring av risikovurderinger

Et av medlemmene i faggruppen ønsket å ta opp det med synliggjøring av faggruppens risikovurderinger. VKM bør sjekke sine nettsider da det kan være vanskelig å finne frem til risikovurderingene gjort på plantehelseområdet. Det ble også stilt spørsmål om VKMs nyhetsabonnement via e-post er tilgjengelig også på engelsk. Kunne det også være aktuelt å tilby den internasjonale plantehelseportalen å legge ut faggruppens risikovurderinger?

Vedtak: Sekretariatet vil sjekke VKMs nettsider og nyhetsabonnement, og undersøke mulighetene for ulike kanaler for formidling av faggruppens risikovurderinger.

Smartrap

Det samme faggruppemedlemmet informerte videre om pilotprosjektet Smartrap (smart rapportering). Prosjektet ble satt i gang i fjor sommer for å utvikle bredbåndsbasert GIS-teknologi blant annet for bruk i beredskaps- og katastrofehandtering i Mattilsynet. Prosjektet, som har fått støtte av Høykom, er et samarbeid mellom Mattilsynet (Distriktskontoret for Nedre Telemark), Statens kartverk, Norkart AS og Gecko AS. Målet er å utvikle et system for å rapportere inn hendelser via kart over Internett. Mattilsynet vil kunne bruke systemet til å innrapportere hendelser vedrørende blant annet dyre- og plantehelse og resultatene kan etter hvert bli nyttig for VKMs risikovurderinger.

Faggruppen påpekte at det i Norge savnes en oversikt over status for ulike farer som er på vei (emerging risks), en oversikt over hvor langt skadegjørerene til en hver tid har spredt seg, eller i hvilken grad den har etablert seg. Måltrettet overvåking med prøvetaking er viktig i den sammenheng, og det er mulig at Smartrap vil være til hjelp.

Felles møteplass for mikroorganismer i VKM?

For to år siden arrangerte VKM et seminar for sine medlemmer om kvantitative risikovurderinger. På dette seminaret kom det frem at faggruppen har mye faglig til felles med faggruppe for dyrehelse og dyrevelferd og faggruppe for hygiene og smittestoffer. Et av medlemmene i faggruppen ytret ønske om en felles møteplass for fagområdene plantehelse og smittestoffer/mikroorganismer i VKM, for eksempel ved og invitere foredragsholdere over temaer som treffer alle de tre gruppene.

Vedtak: Faggruppens koordinator vil luften ideen med sekretariatet og koordinatorene for de aktuelle faggruppene.

10. Nye møtedatoer

Neste møter i faggruppen er 3. september og 4. november.